

Ergenlik Döneminde Algılanan Ebeveyn Kabul Reddi, Duygu Dışavurum ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişki*

Reyhan ÖZER**, Melis Seray ÖZDEN YILDIRIM***

Öz

Bu araştırmanın amacı, ergenlik döneminde algılanan ebeveyn kabul reddi, duygu dışavurum ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmaya 14-17 yaş arasında 259 kız ve 129 erkek olmak üzere toplam 388 ergen katılmıştır. Sonuçlardan bazıları şu şekildedir; Psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveyn kabul red ölçeğinin baba formunun alt boyutları olan algılanan sıcaklık ile pozitif yönde orta düzeyde; babadan algılanan düşmanlık, kayıtsızlık/ ihmal ve ayrılmamış red düzeyleri ile negatif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Duygu dışavurum düzeyleri ile ebeveyn kabul red ölçeğinin alt boyutu olan anneden ve babadan algılanan sıcaklık düzeyleri ile arasında negatif yönde, güçlü ilişki bulunmuştur. Psikolojik sağlamlık düzeyleri ile duygu dışavurum düzeyleri arasında negatif yönde, orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlamlık, Duygu Dışavurum, Algılanan Ebeveyn Kabul Red, Ergen, Ergenlik Dönemi

The Relationship between Perceived Parental Acceptance Rejection, Emotional Expression and Psychological Resilience in Adolescents

Abstract

The purpose of this study is to examine the relationship between perceived parental acceptance-rejection, emotional expression and psychological resilience of adolescence. 259 girls and 129 boys, total 388 adolescents between 14-17 years old have participated the survey. Some of these results are as follows; A mid-level positive correlation was found between resilience levels and warmth levels, which are the sub-dimensions of the father form of perceived parental acceptance rejection scale and a mid-level reverse correlation was found between the levels of psychological resilience and paternal hostility, paternal indifference/negligence, and paternal undifferentiated rejection levels. A reverse, strong correlation was found between the emotional

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş/Received: 16.06.2021

Kabul/Accepted: 06.01.2022

DOI: <https://dx.doi.org/10.17336/igusbd.797552>

* Bu çalışma, Doç. Dr. Melis Seray ÖZDEN YILDIRIM'in danışmanlığında Reyhan ÖZER tarafından hazırlanan İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2019 yılında kabul edilen "Ergenlik döneminde algılanan ebeveyn kabul reddi, duygu dışavurum ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Uzm. Kl. Psk., İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji (Tezli) Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye. E-posta: reyhanozer93@gmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6414-2791>

*** Doç. Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: m.ozden@iku.edu.tr **ORCID** <https://orcid.org/0000-0002-0283-4522>

expression total levels and the maternal and paternal warmth levels, which is the subdimension of the parental acceptance rejection scale. A reverse, mid-level correlation was found between psychological resilience levels and emotional expression levels.

Keywords: Psychological Resilience, Emotional Expression, Perceived Parental Acceptance Rejection, Adolescent, Puberty Period

Giriş

Ergenlik dönemi psikolojik, sosyal ve fiziksel yönden gelişimin olduğu, 12- 22 yaşlar arasına denk gelen ve kimliğin kazanımı ile biten bir süreçtir (Alisanoğlu, 2002). Bu dönemde gençler, kendileri ile ilgili kararları bağımsız bir şekilde almayı istemekte bunun için çaba gösterip (Özdemir ve Çok, 2011), hedeflerini belirleyerek gerçekleştirme çalışmaktadır (Alparslan, 2012). Ergenlik döneminin başlangıç ve bitiş yaşı ile ilgili kesin zaman belirtmek oldukça güçtür (Alisanoğlu, 2002).

Ergenlik dönemindeki birey; fiziksel, psikolojik, sosyo kültürel ve çevresel olmak üzere birçok alanda değişim yaşamaktadır ve bu değişimin anne babalar tarafından iyi anlaşılması ergenin çevresi ile uyumunu da olumlu bir şekilde etkilemektedir (Abalı, 2018). Ergenlik dönemine giriş ile birlikte aile içi ilişkiler değişim göstermekte ve ebeveynler çocukları ile yeni bir evreye geçmektedir (Aybak ve İpek, 2021).

Aile, ergenlik dönemi gibi kritik bir gelişim sürecinde bireyin davranışlarının ve kişiliğinin gelişmesinde sosyo ekonomik ve kültürel yönler ile katkıda bulunan ve bu dönemin başarılı bir şekilde tamamlanmasında rol oynayan bir kurumdur (Kocayörük, 2010). Ebeveyn ve çocuk arasında kurulan ilişki çocuğun psiko- sosyal gelişimi için oldukça önemli olduğundan çocuğun ebeveynleri ile kurduğu ilişkinin incelenmesi de oldukça önemlidir (Öngider, 2013).

Ebeveyn Kabul Red Kuramı (EKAR, Parental Acceptance and Rejection Theory-PARTehory), çocuk ile ebeveynler arasında ilişkinin incelendiği ve Rohner'ın (1976-1988) ortaya koyduğu, çocukluk döneminde anne- baba tarafından kabul edilme ya da red edilmenin çocuğun genel uyumuna olan etkilerini inceleyen "sosyalizasyon" kuramıdır (Rohner, 1976- 1988; akt. Öngider, 2013).

Ebeveyn Kabul ve Red Kuramının amacı; çocukların ebeveynleri tarafından kabul edilmesinin ve reddedilmesinin nedenlerini, sonuçlarını ve kabul/ red ile ilişkili olabilecek diğer değişkenleri ön görmek ve açıklamaktır (Koç ve Kaygusuz, 2016). Kuramda ebeveynliğin sıcaklık boyutu sayı doğrusu şeklinde düşünülmektedir. Doğrudaki bir uç ebeveynliğin sıcaklık (olumlu uç) boyutunu gösterirken diğer uç ise red boyutunu (olumsuz uç) göstermektedir (Rohner, 1986).

Ebeveyn kabulü, anne baba tarafından çocuğa gösterilen sıcaklık ve sevgi ile ifade edilirken ebeveyn reddi ise anne baba tarafından çocuğa sevginin gösterilmediği, düşmanca ve saldırgan davranışlar ile yaklaşıldığı, çocuğun ihmal edildiği davranışlar ile karakterize edilmektedir (Rohner, 1980).

Olumlu anne-çocuk ilişkisi, aileyle birlikte yaşamını sürdürme, iyi eğitilmiş ebeveynlere sahip olma birey için koruyucu ailesel faktörler arasındadır (Öz ve Yılmaz, 2009). Ailesel faktörlerin psikolojik sağlık üzerinde önemli bir etkisi olduğu söylenebilir.

Araştırmanın diğer değişkeni olan psikolojik sağlık; bireyin hayatında karşılaştığı, kendisi için risk oluşturabilecek sıkıntı yaratan yaşam olayları ve önemli değişimler karşısında bireyin başarılı bir şekilde başa edebilme becerisi olarak tanımlanmıştır (Lee ve Cranford, 2008). Masten' a (2001) göre psikolojik sağlık, bireyin ciddi tehditlere karşı başarılı bir adapte olma sürecini ifade etmektedir. Doğan'a

(2015) göre psikolojik sağlamlık ise bireyin hayatında karşılaştığı olumsuz durumların üzerinden başarılı bir şekilde gelmesi ve olumsuzlukların sonucunda değişen yeni duruma uyum sağlayabilme yeteneğidir.

Kişiler hayatı boyunca hem travmatik deneyimlere maruz kalabilmekte hem de kendisi için olumlu deneyimler yaşayabilmektedir. Bu deneyimler kişilerin işlevselliğinde geçici ve küçük aksaklıklara yol açabilmektedir (Bonnono, 2004). Connor ve Davidson' a (2003) göre bireyin stres faktörü ile başa çıkma becerisinde önemli bir ölçüt olan psikolojik sağlamlık; bireyin depresyon, kaygı ve stres reaksiyonlarında, tedavi sürecinde önemli rol oynayabilmektedir (Connor ve Davidson, 2003). Alan yazın incelendiğinde, ailesel risk faktörlerinin ve koruyucu faktörlerin, psikolojik sağlamlığın oluşmasına ve gelişmesinde etkili olduğu görülmüştür.

1. Birey için oldukça önemli olan bu gelişim sürecinde; ailenin bireye sergilediği davranışlar kadar bireyin ailesinin sergilediği bu davranışları nasıl algıladığı ve yorumladığı da oldukça önemli bir konudur. Duygu dışavurum kavramı, bireyin kendisine yakın gördüğü kişilerin sergilediği tutum, davranış ve duyguları nasıl algıladıkları ile ilişkili bir kavramdır. Duygu dışavurumu, bireyin psikolojik iyilik hali için oldukça kritiktir (Peris ve Miklowitz, 2015) ve ergenlik döneminde kötü prognoz ile ilişkilendirilmektedir (McCleary ve Sanford, 2002).

Duygu dışavurumu, ailedeki bireylerin ruh sağlıkları ile önemli derecede ilişkili olmasından dolayı evdeki duygusal iklimin göstergesi olarak kabul edilmektedir (Asarnow vd., 1994; akt. Vural vd., 2013).

Duygu dışavurumu aile ve yakınlarının bireye karşı sergilediği duygusal tutumlarını ve davranışlarını içermektedir (Barrowclough ve Hooley, 2003). Duygu dışavurumu hastaya yönelik aile yakınlarının yaptığı eleştirel yorumların sayısını, düşmanca tutumların var olup olmasını, yoğun duygusal koruyuculuğu, müdahale düzeyini içeren iletişim tarzları ile karakterize edilir ve ev içindeki stresin bir göstergesidir (Brown vd., 1972).

Düşük duygu dışavurum düzeyine sahip olan bireylerin yakınları bireyin ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve toleranslıyken yüksek duygu dışavurum düzeyine sahip olan bireylerin yakınları ise bireye karşı hoşgörüsüz, müdahaleci olabilmektedir (Leff ve Woughn, 1985).

Bu araştırmada; fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanda gelişim ve değişimin yaşandığı, kritik bir gelişim süreci olan ergenlik döneminde; ergenin olumsuz durumların üstesinden başarılı bir şekilde gelmesi ve bunun sonucunda değişmiş olan yeni duruma uyum sağlayabilme sürecinde ebeveynlerinin sergilediği davranışların ne derece önemli olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle bu konuda farkındalık kazandırmak, risk altında olduğu düşünülen ergeni, öğretmen- aile iş birliği ile destekleyecek programların geliştirilebilmesi için teorik bir başlangıç noktası oluşturmak amacı ile literatüre katkı sağlanacağı düşünülmüştür.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, 14-17 yaş arası ergenlerin ebeveynlerinden algıladığı kabul red düzeyleri, duygu dışavurum düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ilişkiyi etkileyebilecek cinsiyet, yaş, anne baba çalışma durumu gibi demografik değişkenlere göre oluşan farklılaşmalar ele alınmış olup araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İstanbul'un Silivri ilçesinde bulunan liselerde eğitim-öğrenim gören 14-17 yaş arası öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Silivri ilçesinde bulunan liselerde eğitim gören 14-17 yaş arası rastgele seçilmiş, 259 kız ve 129 erkek olmak üzere toplam 388 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan ergenlerin %66,8'i kız, %33,2'si ise erkektir. Katılımcılardan %5,4'ü 14 yaş, %25,8'i 15 yaş, %41,2'si 16 yaş ve %27,6'sı 17 yaşındadır.

Veri Toplama Aracı Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacının bağımsız değişkenler ile ilgili veriler elde etmek için geliştirdiği formada yaş, cinsiyet, anne baba eğitim durumu, aylık gelir düzeyi gibi bilgiler yer almaktadır.

Ergenlerde Kısaltılmış Duygu Dışavurum Ölçeği

Nelis ve arkadaşları tarafından (2011) geliştirilen ve 33 maddeden oluşan ölçek ergenin son üç ayda hayatındaki en etkili kişiden algılanan duygu dışavurumunu ölçmektedir.

Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını Vural ve arkadaşları (2013) yapmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.90 ve güvenilirliği test-tekrar test sonucu 0.81 olarak belirtilmiştir (Vural ve vd., 2013).

Faktör analizi, ölçeğin üç alt boyutunun olduğunu göstermiştir. Birinci faktör "Duygusal Destek Yokluğu", ikinci faktör "Sinirlilik" ve üçüncü faktör "Müdahalecilik" başlıkları altında ele alınmaktadır.

Ölçekten alınan yüksek puan, yüksek düzeyde duygu dışavurumunu ifade eder. KDDD ve alt ölçeklerinin yeterli düzeyde güvenilir bir ölçek olduğu kabul edilmektedir (Vural ve vd., 2013).

Duygu Dışavurum ölçeğinin güvenilirlik katsayısı yapılan bu çalışmada .92, duygu dışavurum ölçeğinin alt boyutları olan duygusal destek yokluğu .92, sinirlilik .90, müdahalecilik .67 bulunmuştur.

Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)

Ölçek Ungar, Liebenberg ve LeBlanc (2013) tarafından 12 maddeden oluşan kısa formu geliştirilmiştir (Liebenberg vd., 2013). Çocuk ve genç psikolojik sağlık ölçeğinin faktör yük değerleri .39 ile .88 arasında ve iç tutarlılık katsayısı .84 olduğu belirtilmiştir.

Ölçeğin Türkçe adaptasyonu ve güvenilirlik-geçerlilik çalışmasını Arslan (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçekten alınan minimum puan 12, maksimum puan 60'tır. Yüksek puan değerleri, yüksek psikolojik sağlık düzeyini ifade etmektedir.

Güvenirlilik çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve Cronbach Alfa değeri .91 olduğu belirtilmiştir (Arslan, 2015).

Psikolojik sağlık ölçeğinin güvenilirlik katsayısı yapılan bu çalışmada .83 bulunmuştur.

Ebeveyn Kabul/Red Ölçeği (EKRÖ)

Ebeveyn Kabul-red Ölçeği (EKRÖ), Rohner ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Çocuk/Ergen ve yetişkinler için iki ayrı formu olan ölçeklerin her biri 60

sorudur. Ölçeğin kısa formu 24 sorudan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilen en düşük puan değeri 24 olup algılanan maksimum sevgiyi ve kabulü ifade ederken; alınabilen en yüksek puan değeri 96 olup en yüksek reddedilme algısını ifade etmektedir. Çocuk/Ergen EKRÖ kısa formunun güvenilirlik çalışması Yılmaz (2007) tarafından yapılmıştır. Sonuçlara göre Sıcaklık/Duygulanım, Düşmanlık/Saldırganlık, Umursamazlık/İhmal ve Ayrışmamış Red Alt Ölçekleri anne versiyonunun Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .88, .69, .66 ve .53; 52 baba versiyonunun Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .88, .66, .70 ve .65'dir. Anne versiyonunun madde toplam puan korelasyonu .20 (11 madde) ile .72 (22 madde) aralığındadır. Ortalama değeri .57 ve Cronbach Alfa katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Baba versiyonunun madde toplam puan korelasyonu .24 (4 madde) ile .71 (24 madde) aralığındadır. Ortalama değeri .59 ve Cronbach Alfa katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

Yapılan bu araştırmada, Ebeveyn kabul red ölçeğinin anne versiyonunun Cronbach Alfa katsayısı .44 bulunurken: baba versiyonu .50 bulunmuştur. Ebeveyn kabul red ölçeğinin alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, Umursamazlık/İhmal ve Ayrışmamış Red Alt Ölçekleri anne versiyonunun Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .87, .66, .69 ve .70 bulurken; baba versiyonunun Cronbach Alfa değerleri sırasıyla .90, .72, .82 ve .77' dir.

Verilerin Analizi

Tanımlayıcı veriler için ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler ile kategorik veriler frekans ve yüzde değerleriyle birlikte verilmiştir. Sürekli veriler için normal dağılıma uygunluk Kolmogrov Simirnov analizi ile çarpıklık ve basıklık değerleri değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda veri dağılımının, normal dağılım göstermediği görülmüştür ($p < 0,05$). Gruplar arası karşılaştırmalarda Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Ölçek puanlarının beraber değişiminin değerlendirilmesinde Spearman's Korelasyon testi yapılmış ve korelasyon katsayısının yorumunda 0,0 - 0,24 zayıf, 0,25 - 0,49 orta, 0,50 - 0,74 güçlü, 0,75 - 1,00 çok güçlü korelasyon ilişkisi olarak kabul edilmiştir.

İstatistiksel anlamlılık için %95 güven aralığında, 0,05'in altındaki p değeri anlamlı kabul edilmiştir.

Sonuçlar

		Anne Sıcaklık	Anne Düşmanlık	Anne Kayıtsızlık/İhmal	Anne Ayrışmamış Red	Anne Toplam Puan
PS	r	,458**	-,398**	-,419**	-,303**	-,126*
	p	,000	,000	,000	,000	,013
	n	388	388	388	388	388
		Baba Sıcaklık	Baba Düşmanlık	Baba Kayıtsızlık/İhmal	Baba Ayrışmamış Red	Baba Toplam Puan
PS	r	,458**	-,374**	-,455**	-,273**	-,120*
	p	,000	,000	,000	,000	,018
	n	388	388	388	388	388

Tablo 1: Psikolojik Sağlamlık Puanları ile EKRÖ Anne-Baba Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Sperman's Korelasyon Testi Sonuçları (PS; Psikolojik sağlamlık) * $p < 0,001$

Tablo 1' de PS toplam puanları ile EKRÖ anne- baba formunun alt boyutları olan anne sıcaklık puanları ($r = .458$, $p < 0,001$), baba sıcaklık puanları ($r = .458$, $p < 0,001$)

arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki saptanırken PS toplam puanları ile anne düşmanlık puanları ($r = -.398, p < 0,001$), anne kayıtsızlık/ihmal puanları ($r = -.419, p < 0,001$), anne ayrışmamış red puanları ($r = -.303, p < 0,001$), baba düşmanlık puanları ($r = -.374, p < 0,001$), baba kayıtsızlık/ihmal puanları ($r = -.455, p < 0,001$), baba ayrışmamış red puanları ($r = -.273, p < 0,001$) arasında ise negatif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre; ergen bireylerin anne ve babadan algıladığı sıcaklık arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyi de artmaktadır. Ergenin anne ve babadan algıladığı ayrışmamış red düzeyi, düşmanlık ve kayıtsızlık/ihmal düzeyi arttıkça psikolojik sağlamlık düzeyi azalmaktadır.

		DD	Duygusal Destek Yokluğu	Müdahalecilik	Sinirlilik
Anne Sıcaklık	r	-0,540**	-0,538**	-0,215**	-0,393**
	p	,000	,000	,000	,000
	n	388	388	388	388
Anne Düşmanlık	r	,429**	0,380**	0,215**	0,392**
	p	,000	,000	,000	,000
	n	388	388	388	388
Anne Kayıtsızlık/ İhmal	r	,490**	0,429**	0,245**	0,453**
	p	,000	,000	,000	,000
	n	388	388	388	388
Anne Ayrışmamış Red	r	,396**	0,316**	0,213**	0,384**
	p	,000	,000	,000	,000
	n	388	388	388	388
Anne Toplam Puan	r	0,135*	0,037	0,132*	0,268**
	p	,008	,472	,009	,000
	n	388	388	388	388

Tablo 2: Duygu Dışavurum Puanları ile EKRÖ Anne Puanları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Sperman's Korelasyon Testi Sonuçları (DD; Duygu dışavurum) * $p < 0,001$

Tablo 2'de DD toplam puanları ile EKRÖ anne sıcaklık puanları ($r = -.540, p < 0,001$) arasında negatif yönde güçlü ilişki saptanmıştır. Ergen bireylerin anneden algıladığı sıcaklık düzeyi arttıkça DD düzeyi azalmaktadır. DD toplam puanları ile EKRÖ anne ölçeğinin alt boyutları olan düşmanlık puanları ($r = .429, p < 0,001$), kayıtsızlık/ihmal

puanları ($r = .490, p < 0,001$), ayrışmamış red puanları ($r = .396, p < 0,001$) arasında aynı yönde, orta düzeyde, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır.

DD ölçeğinin alt boyutu olan duygusal destek yokluğu puanları ile EKRÖ anne sıcaklık puanları ($r = -.538, p < 0,001$) arasında negatif yönde güçlü ilişki saptanmıştır. DD ölçeğinin alt boyutu olan müdahalecilik puanları ile EKRÖ anne sıcaklık puanları ($r = -.215, p < 0,001$) arasında negatif yönde, zayıf, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır. DD ölçeğinin alt boyutu olan sinirlilik puanları ile EKRÖ anne sıcaklık puanları ($r = -.393, p < 0,001$) arasında, orta düzeyde negatif yönlü ilişki saptanmıştır. Buna göre; ergenlerin anneden algıladığı sıcaklık düzeyi arttıkça sinirlilik, müdahalecilik, duygusal destek yokluğu düzeyleri azalmaktadır.

		DD	Duygusal Destek Yokluğu	Müdahalecilik	Sinirlilik
Baba Sıcaklık	r	-.516**	-0,473**	-0,229**	-0,427**
	p	,000	,000	,000	,000
	n	388	388	388	388
Baba Düşmanlık	r	,410**	0,377**	0,216**	0,324**
	p	,000	,000	,000	,000
	n	388	388	388	388
Baba Kayıtsızlık/İhmal	r	,446**	0,371**	0,253**	0,400**
	p	,000	,000	,000	,000
	n	388	388	388	388
Baba Ayrışmamış Red	r	,376**	0,299**	0,190**	0,380**
	p	,000	,000	,000	,000
	n	388	388	388	388
Baba Toplam Puan	r	0,082	,021	,088	,111*
	p	,105	,675	,084	,028
	n	388	388	388	388

Tablo 3 Duygu Dışavurum Puanları ile EKRÖ Baba Puanları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Sperman's Korelasyon Testi Sonuçları

* $p < 0,001$

Tablo 3'te DD toplam puanları ile EKRÖ baba sıcaklık puanları ($r = -.516, p < 0,001$) arasında negatif yönde, güçlü, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre ergen babadan algıladığı sıcaklık düzeyi arttıkça DD düzeyi azalacaktır. DD toplam

puanları ile EKRÖ baba ölçeği alt boyutları düşmanlık puanları ($r = .410, p < 0,001$), kayıtsızlık/ihmal puanları ($r = .446, p < 0,001$), ayrışmamış red puanları ($r = .376, p < 0,001$) arasında aynı yönde, orta düzeyde, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre, ergenin babadan algıladığı düşmanlık düzeyi, kayıtsızlık/ihmal düzeyi, ayrışmamış red düzeyi arttıkça DD düzeyi de artmaktadır.

DD ölçeğinin alt boyutu olan duygusal destek yokluğu puanları ile EKRÖ baba sıcaklık puanları ($r = -.473, p < 0,001$) arasında negatif yönde, güçlü, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır. DD ölçeğinin alt boyutu olan müdahalecilik puanları ile EKRÖ baba sıcaklık puanları ($r = -.229, p < 0,001$) arasında negatif yönde, zayıf, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır. DD ölçeğinin alt boyutu olan sinirlilik puanları ile EKRÖ baba sıcaklık puanları ($r = -.427, p < 0,001$) arasında negatif yönde, orta düzeyde, istatistiksel açıdan anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre; ergenlerin babadan algıladığı sıcaklık düzeyi arttıkça sinirlilik, müdahalecilik, duygusal destek yokluğu düzeyleri azalmaktadır.

	PS	DD	Duygusal Destek Yokluğu	Müdahalecilik	Sinirlilik
PS	r 1				
	p .				
	n 388				
DD	r -0,464**	1,000			
	p ,000	.			
	n 388	388			
Duygusal Destek Yokluğu	r -0,485**	0,877**	1,000		
	p ,000	,000	.		
	n 388	388	388		
Müdahalecilik	r -0,154**	0,566**	0,274**	1,000	
	p ,002	,000	,000	.	
	n 388	388	388	388	
Sinirlilik	r -0,347**	0,776**	0,530**	0,391**	1,000
	p ,000	,000	,000	,000	,
	n 388	388	388	388	388

Tablo 4: Psikolojik Sağlamlık Puanları ve Duygu Dışavurum Puanları ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Sperman's Korelasyon Testi Sonuçları (PS; Psikolojik sağlamlık, DD; Duygu dışavurum) * $p < 0,001$

Tablo 4'te PS puanları ile DD puanları ($r = -.464, p < 0,001$) arasında negatif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre; ergenleri de psikolojik sağlamlık düzeyi arttıkça DD düzeyi azalacaktır. PS puanları ile duygusal destek yokluğu puanları ($r = -.485, p < 0,001$), sinirlilik puanları ($r = .347, p < 0,001$) arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu sonuçlar ergenlerde psikolojik sağlamlık düzeyi arttıkça ergenin algıladığı sinirlilik düzeyi ve duygusal destek yokluğu düzeyi azalmaktadır. PS puanları ile müdahalecilik puanları ($r = -.154, p < .05$) arasında negatif yönde zayıf ilişki saptanmıştır.

	Kadın					Erkek					U	Z	p
	\bar{X}	Med.	ss.	Min.	Max.	\bar{X}	Med.	ss.	Min	Max.			
EKRÖ Baba	49,0	48,0	5,9	27,0	76,0	49,6	49,0	6,2	27,0	81,0	15026,5	-1,621	0,105
Sıcaklık	26,0	28,0	5,9	8,0	32,0	25,7	28,0	6,2	8,0	32,0	16396,0	-0,299	0,765
Düşmanlık	8,1	7,0	3,0	6,0	21,0	9,0	8,0	3,5	6,0	24,0	14137,0	-2,563	0,010
Kayıtsızlık/İhmal	10,0	9,0	4,1	6,0	24,0	9,5	9,0	3,9	6,0	24,0	15566,5	-1,104	0,270
Ayrışma-mış Red	4,9	4,0	2,1	4,0	16,0	5,4	4,0	2,2	4,0	16,0	14238,0	-2,731	0,006

(\bar{X} :ortalama, **Med.**.; ortalama, **Min**; minimum, **Max**; maksimum)

Tablo 5: Ergenin Cinsiyetine Göre Algılanan Baba Kabul-Red Puanlarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Tablo 5' te kız ergenler ile erkek ergenlerin babalarından algıladıkları toplam ebeveyn kabul- red puanları(U=15026,5 z= -1,621p=.0105), babadan algılanan sıcaklık puanları (U= 16396,0 z= -0,299 p= . 765), kayıtsızlık/ihmal puanları (U= 15566,5z= -1,104p=.270) cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermemektedir. Ergenlerin baba kabul-red alt boyutu olan düşmanlık puanları (U= 14137,0z= -2,563p= . 010) ve ayrılmamış red puanları (U= 14238,0 z= -2,731 p= .0006) cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı fark göstermektedir. Erkeklerin babadan algıladığı düşmanlık ve ayrılmamış red puanlarının kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

	Kadın					Erkek					U	Z	p
	\bar{X}	Med.	ss.	Min.	Max.	\bar{X}	Med.	ss.	Min	Max.			
DD	57,9	54,0	15,8	33,0	119,0	61,9	58,0	18,7	35,0	115,0	15005,0	-1,635	0,102
Duyusal Destek Yokluğu	25,9	24,0	9,2	15,0	57,0	28,4	26,0	10,7	15,0	60,0	14589,5	-2,036	0,042
Müdahalecilik	13,7	13,0	4,1	6,0	24,0	13,4	13,0	3,9	6,0	24,0	15934,5	-0,743	0,457
Sinirlilik	18,3	17,0	6,7	12,0	48,0	20,1	17,0	8,5	12,0	44,0	15656,5	-1,011	0,312

(**DD**; duygu dışavurum ölçeği, **ort**; ortalama, **min**; minimum, **max**; maksimum)

Tablo 6: Ergenin Cinsiyetine Göre Algılanan Duygu Dışavurum Puanlarına İlişkin Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Tablo 6' da ergenlerin DD toplam puanının (U=15005,0 z=-1,635 p=.102), DD' nin alt boyutları olan müdahalecilik puanları (U= 15934,5z= -0,743p=.0457) ve sinirlilik puanları (U= 15656,5z= 1,001p=.312) cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermezken; duygusal destek yokluğu puanlarının (U= 14589,5 z= -2,036 p=.042) cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Erkeklerin duygusal destek yokluğu puanlarının kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tartışma

Algılanan ebeveyn kabul reddi ile psikolojik sağlık arasındaki ilişki incelendiğinde; ergenin ebeveyninden algıladığı sıcaklık düzeyi arttıkça psikolojik

sağlıklı düzeyinin arttığı görülmüştür. Ebeveynlerinden ayrılmamış red ve düşmanlık algılayan ergenlerin psikolojik sağlık düzeyinin azaldığı saptanmıştır. Buna ek olarak babadan algılanan umursamazlık düzeyinin artması ile psikolojik sağlık düzeyinin azaldığı görülmüştür.

Literatür incelendiğinde araştırma bulguları ile uyumlu çalışmalara rastlanmıştır. Erdem (2017) öğretmen ve ebeveynler ile gerçekleştirdiği görüşmelerde katılımcılar; ilgisiz anne baba, ekonomik sorunlar, aile içi şiddet, baskıcı anne baba, cinsiyet gibi faktörleri ailesel risk faktörleri olarak belirtmiştir. Serbest (2010) lisans öğrencileri ile yaptığı çalışmada, öğrencilerin anneden algıladıkları kabulün depresif belirtiler ve psikolojik sağlık düzeyini yordadığını belirtmiştir. Ogelman (2015) ise çalışmada anne ve babasından sevgi, sıcaklık gören bireylerin psikolojik sağlık düzeylerinin arttığını saptamıştır. Arastaman ve Balcı (2013) ve Bulut (2016) çalışmalarında aile desteğinin ergenlerin psikolojik sağlığını yordadığını belirtmiştir.

Ailesel faktörler, bireyin psikolojik sağlık düzeyi için koruyucu bir faktör olarak rol oynayabilmektedir. Bu doğrultuda ebeveyn ile olumlu ilişki geliştirme, ailenin bireye karşı kabul edici ve sevgisini belli eden yaklaşımı ve ailenin bireye karşı doğru tutum sergilemesinin psikolojik sağlık düzeyi açısından oldukça önemli olduğu ve psikolojik sağlık düzeyini etkilediği düşünülmektedir.

Ebeveyn kabul reddi ve algılanan duygu dışavurumu arasındaki ilişkiyi incelendiğinde; ergenin ebeveyninden algıladığı sıcaklık arttıkça duygu dışavurum düzeyi ve alt boyutları olan duygusal destek yokluğu düzeyi, müdahalecilik düzeyi ve sınırlılık düzeyi azalmaktadır. Ergenin anne ve babadan algıladığı düşmanlık düzeyi, kayıtsızlık/ihmal düzeyi, ayrılmamış red düzeyi arttıkça algılanan duygu dışavurum düzeyi de artmaktadır.

Literatürde ebeveyn kabul reddi ve algılanan duygu dışavurumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır.

Duygu dışavurum, çocuk ve ergen psikopatolojisinde kötü prognosis ile ilişkilendirilmiştir (McCleary ve Sanford, 2002). Abacı (2018) çalışmada, bireylerin çocukluk çağında ebeveynlerinden algıladığı red düzeyi arttıkça psikolojik belirtiler düzeyinin de arttığını saptamıştır (Abacı, 2018). Stubbe ve arkadaşları (1993) çalışmalarında, yüksek duygu dışavurumu olan ailelerde psikolojik belirtiselliğin görülme riskinin, düşük duygu dışavurumu olan ailelere göre beş kat daha fazla olduğunu saptamıştır. İhmal edilen, stresli ev ortamına maruz kalan ve ebeveynlerinde psikopatoloji saptanan gençlerin fizyolojik olarak yüksek stres tepkileri sergilediği saptanmıştır (Peris ve Miklowitz, 2015).

Literatür incelendiğinde ebeveynliğin sıcaklık boyutunda ebeveynlerin çocuklarına yönelik sergilediği sıcaklık, yakınlık, şefkat, ilgi sevgi, kabul etme, ön planda iken; red boyutunda ise anne baba tarafından çocuğa sevginin gösterilmediği, düşmanca ve saldırgan davranışlar ile yaklaşıldığı, çocuğun ihmal edildiği davranışlar ön plandadır. Algılanan duygu dışavurum düzeyi yüksek olan bireyin kendisine yakın gördüğü kişiden algıladığı sürekli tekrarlı istenmeyen yorumlar, tavsiyeler, eleştiriler, müdahale, sınırlılık davranışları ön planda olduğu görülmüştür. Ebeveynliğin red boyutu ile algılanan duygu dışavurum düzeyi ve alt boyutlarında yer alan davranış tarzlarının birbirine oldukça yakın olduğu görülmüştür. Bu nedenle ebeveyn kabul red ve alt boyutları ile duygu dışavurum düzeyi ve alt boyutları arasında ilişki olması beklenen bir sonuç olmuştur. Algılanan ebeveyn kabul red ile duygu dışavurum düzeyi arasındaki direkt ilişkiyi araştıran çalışmaların sınırlı olmasından dolayı yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Duygu dışavurum ve psikolojik sağlık arasındaki ilişki incelendiğinde; duygusal destek göremeyen, kendisine yönelik sınırlı ve müdahaleci davranışlar algılayan ergenlerin psikolojik sağlık düzeyinin daha düşük olduğu görülmüştür.

Bireyin destekleyici ve sıcak aile bağlarına sahip olması, anne baba ile yakın ilişki kurması, iyi ebeveyn nitelikleri psikolojik sağlamlık için ailesel koruyucu faktörler arasındadır (Kararımak, 2006). Ebeveyn tutumlarının; demokratik olması, sevgi ve güvene dayanması, ergenin aile ve çevresi ile olan iletişimini pozitif yönde etkilemektedir (Atay, 2018).

Literatürde psikolojik sağlamlık ve algılanan duygu dışavurumu arasındaki ilişkiyi direkt araştıran çalışmalara rastlanılmadığı için bu alanda yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Aile üyelerinin bireye karşı sergilediği davranışları bireyin nasıl algıladığı ve yorumladığı psikolojik sağlığı açısından oldukça önemli olduğu ve bireyde oluşan bu algının bireyin psikolojik sağlamlığını koruyucu ya da risk faktörü olarak rol oynadığı düşünülmektedir.

Demografik değişkenler içinde yer alan cinsiyet değişkenine göre ergenlerin algılanan ebeveyn kabul red, duygu dışavurum ve psikolojik sağlamlık düzeyleri anlamlı derecede farklılaşıp farklılaşmadığı analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarında; erkeklerin babadan algıladığı düşmanlık ve ayrılmamış red puanlarının kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Karaboğa (2018) çalışmasında, babadan algılanan düşmanlık düzeyinin cinsiyete göre farklılaştığı; erkek öğrencilerde babadan algılanan düşmanlık algısının daha yüksek olduğunu saptamıştır. İslam (2016) 19- 27 yaş aralığındaki katılımcılar ile yaptığı çalışmada, kadınların babadan algıladıkları düşmanlık ve red düzeylerinin erkeklere göre daha düşük olduğunu saptamıştır. Aslan (2014) lisans öğrencileri ile yaptığı çalışmasında; babadan algılanan saldırganlık, ihmal ve red boyutunun erkeklerde kadınlara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Dural ve Yalçın (2014) ise yaptıkları çalışmada baba kabul reddi toplam düzeylerinin ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaştığını; kadınların erkeklere göre babalarından daha çok sıcaklık, daha az düşmanlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrılmamış red algıladıklarını belirtmiştir. Literatürdeki diğer çalışma bulgularının, araştırmanın bulgusu ile uyumlu olduğu görülmüştür.

Duygu dışavurum puanları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermezken; duygu dışavurumun alt boyutu olan duygusal destek yokluğu puanlarının cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Erkeklerin duygusal destek yokluğu puanlarının kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Hibbs ve arkadaşları' nın (1991), çocuklar ile yaptığı çalışmada duygu dışavurum düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu çalışmanın bulguları, araştırma bulgusu ile uyumludur. Eray (2015) çalışmasında, duygusal destek yokluğu ve müdahalecilik düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Vural ve arkadaşları (2013), duygu dışavurum ölçeğinden elde edilen puanların cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit ederken duygusal destek yokluğu ve müdahalecilik ve sinirlilik düzeylerinde anlamlı farklar bulmuştur. Literatür tarandığında bu çalışmanın bulgusunu destekleyen çalışmaların olduğu gibi desteklemeyen çalışmalarında olduğu görülmüştür. Bu farklılığın katılımcıların sosyo-demografik ve kişilik özelliklerinden kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Örnekleme grubuna sosyo-kültürel açıdan bakıldığında kızların erkeklere göre daha duygusal olabileceği ve duygularını daha rahat dile getirebilmesi aynı zamanda toplum tarafından kızlara ve erkeklere biçilen rollerin de etkili olabileceği düşünülmektedir.

Literatür tarandığında, Türkiye' de duygu dışavurumu ile ilgili çalışmaların daha çok hasta ve yetişkin gruplar ile yapıldığı dikkati çekmiştir. Türkiye' de algılanan ebeveyn kabul reddi ile duygu dışavurum arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, tanı almamış ergen örnekleme ile algılanan ebeveyn kabul reddi ile psikolojik sağlamlık ve duygu dışavurumu arasındaki ilişkiyi araştıran çalışma olması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan ölçeklerin kullanımı, ergenlerin psikolojik sağlamlık

düzeylerinde ebeveynleri ile ilişkilerinin önemi konusunda farkındalık kazandırması araştırmanın güçlü yönleridir.

Bu araştırmanın bir takım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Araştırma, İstanbul' un Silivri ilçesinde eğitim gören 388 kişilik bir örneklem ile sınırlanmaktadır. Bu araştırma verileri, ergenler için Ergenlerde Kısaltılmış Duygu Dışavurum Ölçeği, Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12), Ebeveyn Kabul/Red Ölçeğini (EKRÖ) ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

Araştırmadaki veriler korelasyon analizi ile analiz edildiği için nedenselliğe dair çıkarsamalar yapılamaması, çıkarsamaların sadece ilişkiselliğe yönelik yapılması araştırmanın diğer sınırlılığdır.

KAYNAKÇA

ALİSİNANOĞLU, F. (2002). Gençlik dönemi özellikleri ve genç anne-baba iletişimi. *Eğitim ve Bilim, Cilt 27* (123), 62-63.

ALPASLAN, A. H. (2012). Ergen ruh sağlığı ve spor. *Kocatepe Tıp Dergisi, Cilt 13* (3), 181- 185.

ARASTAMAN, G. & A. BALCI. (2013). Lise öğrencilerinin yılmazlık algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, Cilt 13* (2), 915-928.

ARSLAN, G. (2015). Çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeği'nin (ÇGPSÖ12) psikometrik özellikleri: geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi, Cilt 16* (1), 1- 12.

ASLAN, B. (2014). *Ebeveyn kabul reddi ve intihar olasılığı: yaşam ve amaçları ve yalnızlık açısından bir değerlendirme*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ATAY, N. (2018). *Ergenlerde aileden algılanan duygu dışavurumunun duyguları ifade etmeye ve psikososyal uyuma etkisi*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

AYBAK, T.& M. İPEK (2021). Ergenlik dönemindeki çocuğa sahip ebeveynlerin yaşadıkları sorunlar. *Aydın Sağlık Dergisi, Cilt 7* (2), 141-165.

BARROWCLOUGH, C. & J. M. HOOLEY. (2003). Attributions and expressed emotion: a review. *Clinical Psychology Review, Vol 23* (6), 849-880. doi: 10.1016/s0272-7358(03)00075-8.

BONANNO, G. A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist, Vol 59* (1), 20-28.

BROWN, G. W., BIRLEY, J. L. T. & WING, J. K. (1972). Influence of family life on the course of schizophrenic disorders: a replication. *Br J Psychiatry, Vol 121* (562), 241-258.

BULUT, B. (2016). *Ergenlerin anksiyete, sosyal destek ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

CONNOR, K. M., & J. R. DAVIDSON. (2003). Development of a new resilience scale: the connor Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety, Vol 18* (2), 76-82. doi: 10.1002/da.10113

DİLVİN-ABACI, F. (2018). *Ebeveyn kabul- reddi ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide duygu düzenleme ile kişilerarası problemlerin rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

DOĞAN, T. (2015). Kısa psikolojik sağlamlık ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being, Cilt 3* (1), 93-10.

DURAL, G. & İ. YALÇIN (2014). Üniversite öğrencilerinde ebeveyn kabulü ile psikolojik uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam, Cilt 27 (3)* 221- 232. doi: 10.5350/DAJPN2014270305.

ERDEM, E. (2017). *Okul öncesi eğitime devam eden 4-5 yaşındaki çocukların yılmazlık özellikleri ve yılmazlığı destekleyici faktörlerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ERAY, Ş. (2015). *Ergenlerde algılanan duygu dışavurumunun benlik saygısı ve duygusal davranışsal sorunlarla ilişkisinin değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Bursa.

HIBBS E. D., HAMBURGER S.D., & LENANE M, et al (1991). Determinants of expressed emotion in families of disturbed and normal children. *Journal Of Child Psychology and Psychiatry, Vol 32 (5)*, 757-70.

İSLAM E. (2016). *Romantik ilişkilerde kendilik değerlendirmesi ile algılanan ebeveyn kabul- red düzeyi arasındaki ilişki ve kendini toparlama gücünün aracılık rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KARABOĞA, F. (2018). *Ebeveyn reddi algısı yüksek olan ergenlerin şiddet eğilimine yönelmesinde bağlanma biçiminin etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KARAIMAK, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt 3 (26)*, 129-142.

KOCAYÖRÜK, E. (2010). Ergen gelişiminde aile işlevleri ve baba katılımı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. Cilt 4 (33)*, 37-45.

KOÇ, E. & C. KAYGUSUZ. (2016). The effect of adolescent-parent relationship enhancement program on adolescent perceived parental acceptance / rejection levels and family functions. *Guidance and Psychological Counselling, Vol 13 (3)*, 4338- 4355.

LEE, H. H., & CRANFORD, J. A. (2008). Does resilience moderate the associations between parental problem drinking and adolescents' internalizing and externalizing behaviours? A study of Korean adolescents. *Drug and Alcohol Dependence, Vol 96 (3)*, 213-221. <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2008.03.007>.

LEFF J., & C. VAUGHN. (1985). *Expressed emotion in families*. New York: Guildford.

LIEBENBERG, L., UNGAR, M. & LEBLANC, J. C. (2013). The CYRM-12: a brief measure of resilience. *Canadian Journal of Public Health, Vol 104 (2)*, 131-135.

MASTEN, A. S. (2001). Ordinary magic: resilience processes in development. *American Psychologist, Vol 56 (3)*, 227-238.

MCCLEARY L., & M. SANFORD. (2002). Parental expressed emotion in depressed adolescents: prediction of clinical course and relationship to comorbid disorders and social functioning. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, Vol 43 (5)*, 587-95.

NELIS SM, RAE G, LIDDELL C. (2011). The level of expressed emotion scale: a useful measure of expressed emotion in adolescents? *J Adolesc, Vol 34 (2)*, 311-8.

OGELMAN, H. G. (2015). Predictor effect of parental acceptance-rejection levels on resilience of preschool children. *Social and Behavioral Sciences, Vol 174 (2015)*, 622 - 628. doi:10.1016/j.sbspro.2015.01.592

ÖNGİDER, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. psikiyatride güncel yaklaşımlar. *Current Approaches in Psychiatry. Cilt 5 (2)*, 140-161.

ÖZ, F. & E. BAHADIR- YILMAZ. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: psikolojik sağlamlık. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, Cilt 16 (3)*, 82- 89.

ÖZDEMİR, Y. & F. ÇOK. (2011). Ergenlikte özerklik gelişimi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt 4 (36)*, 152- 164.

PERIS, T.S. & D. J. MIKLOWITZ. (2015). Parental expressed emotion and youth psychopathology: new directions for an old construct. *Child Psychiatry Hum Dev*, Vol 46 (6), 863-873. doi: 10.1007/s10578-014-0526-7.

ROHNER P. R. (1986). *The warmth dimension: foundations of parental acceptance rejection theory*. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.

ROHNER, R. P. (1980). Worldwide tests of parental acceptance-rejection theory: an overview. *Behavior Science Research*, Vol 15 (1), 1 – 21.

SERBEST, S. (2010). *The influence of the university students' perceived paternal and maternal acceptance, father involvement and depressive symptoms on their resiliency*. Yüksek Lisans Tezi. Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

STUBBE D. E., ZAHNER G.E., GOLDSTEIN M.J., & LECKMAN J.F. (1993). Diagnostic specificity of a brief measure of expressed emotion: a community study of children. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, Vol 34 (2), 139-54.

VURAL P, SİĞİRLİ D, ERAY Ş, ERCAN İ, KILIÇ E-Z. (2013). The reliability and validity study of shortened level of expressed emotion scale in adolescents. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, Vol 33 (1), 191-9.

YILMAZ, B. (2007). *Understanding social anxiety through adolescents' perceptions of interparental conflict and parental rejection*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Summary

The present study aims to contribute to the literature and lead the way to future studies by examining the relationship between parental rejection, psychological resilience and emotional expression perceived during the adolescence period. This study is important in terms of determining the process that can help the development of psychological resilience in hard living conditions and create a theoretical starting point for the development of programs that can support the adolescents, who are considered to be at risk, with the cooperation of teacher - family.

As a result of the review of the relevant literature, with the idea that there may be a relationship between perceived parental acceptance-rejection, emotional expression, and psychological resilience during adolescence, the main problem sentence of this study is as follows; "Is there a significant relationship between perceived parental acceptance-rejection, emotional expression, and psychological resilience during adolescence?"

259 girls and 129 boys, total 388 adolescents aged between 14-17 years old, currently studying in Toki Cumhuriyet Anatolian High School, Hasan Sabirye Gümüş Anatolian High School, Silivri Kız İmam Hatip, Necip Sarıbekir Vocational and Technical Anatolian High School have participated the survey. As data collection tools, personal information form, Parental Acceptance Rejection Child/Adolescent PARQ (short form) Scale, Emotional Expression Scale, Child and Young Resilience Scale were used.

A mid-level positive correlation was found between resilience levels and warmth levels, which are the sub-dimensions of the parent form of perceived parental acceptance rejection scale and a mid-level reverse correlation was found between the levels of psychological resilience and hostility, indifference/negligence, and undifferentiated rejection levels. Accordingly, as the warmth perceived by adolescent individuals from parents increases, the level of psychological resilience also increases. As the level of unseparated rejection, hostility, and neglect perceived by the adolescent from the mother and father increases, the level of psychological resilience decreases.

A reverse, strong correlation was found between the emotional expression total levels and the maternal warmth levels, which is the subdimension of the parental acceptance

rejection scale. A mid-level, same direction correlation was found between total emotional expression levels and hostility levels, indifference levels, undifferentiated rejection levels, which were the subdimensions of the PARQ paternal scale. A reverse, strong correlation was found between emotional expression total levels PARQ paternal warmth levels. A midlevel, same direction correlation was found between total emotional expression levels and hostility levels, indifference levels, undifferentiated rejection levels, which were sub-dimensions of the PARQ paternal scale. In addition, a reverse, mid-level correlation was found between psychological resilience levels and emotional expression levels.

While gender variable did not create a significant difference in psychological resilience levels of adolescents, perceived paternal hostility levels, undifferentiated rejection levels, absence of emotional support, which is the sub-dimension of emotional expression, were found to create a statistically significant difference.

Accordingly, it was found that the levels of hostility and unseparated rejection, and lack of emotional support perceived by boys from the father were higher than the levels of hostility and unseparated rejection, and lack of emotional support perceived by girls from the father.